

İlham Əliyevin enerji siyasətinin şah əsəri

"Şahdəniz" Azərbaycanın müasir neft-qaz strategiyasının rəmzinə çevrilərək ölkəmizlə qoşa irəliləyir

Bu gün "Cənub qaz dəhlizi" regionda və bir sıra Avropa ölkələrində minlərlə evə və istehsalat sahəsinə istilik bəxş edir.

Bu möhtəşəm dəhliz Azərbaycan qazını daşıyır, onun çəkilməsinin təşəbbüskarı və reallaşmasının aparıcı qüvvəsi də məhz ölkəmiz olub. Dünyanın bir çox görkəmli siyasətçiləri və neft-qaz mütəxəssisləri vurğulayırlar ki, "Cənub qaz dəhlizi"nin gerçəkləşməsində Prezident İlham Əliyevin müstəsna əməyi və rolu var. Onlar "Cənub qaz dəhlizi"ni "İlham Əliyevin meqalayihəsi" adlandırmaqda heç də yanılırlar.

Təkcə bir faktı qeyd etmək yetər ki, "Cənub Qaz Dəhlizi" Məşvərət Şurasının 2015-ci ildən bəri ildə bir dəfə keçirilən 9 toplantısının 8-nə Azərbaycan evsahibliyi edib. (Həmin tədbirlərdən yalnız biri koronavirus pandemiyası səbəbindən videoformatda keçirilib). Bu da Prezident İlham Əliyevin dünyadakı hörmət və nüfuzunun daha bir təsdiqidir. Çünki Məşvərət Şurasının hər toplantısı sıradan bir tədbir deyil. Dövlətimizin başçısının şəxson iştirak etdiyi bu iclasların meqalayihənin bütün seqmentlərinin həyata keçirilməsində mühüm əhəmiyyəti olub. Belə ki, layihəyə aid əsas məsələlər məhz bu tədbirdə çözümlənib, burada görülmüş işlərdən bəhs olunub, qarşıda duran vəzifələr müzakirə edilib.

"Cənub qaz dəhlizi" Xəzərin Azərbaycan sektorundakı "Şahdəniz" yatağının qazını nəql edir. "Şahdəniz" son onilliklərdə dünyada kəşf olunmuş ən böyük karbohidrogen yataqlarındandır. "Şahdəniz" həmin yataqdır ki, qədim zamanlardan neft diyarı kimi tanınan Azərbaycan onun sayəsində həm də qaz ixrac edən ölkə kimi şöhrət tapıb.

"Şahdəniz" İlham Əliyevin neft-qaz strategiyasının şah əsəridir!

Xatırladaq ki, "Şahdəniz" yatağı üzrə Həsilatın Pay Bölgüsü Sazişi (HPBS) 1996-cı il iyunun 4-də Bakıda SOCAR (Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti) və xarici şirkətlərin konsorsiumu arasında imzalanıb. HPBS Milli Məclis tərəfindən ratifikasiya edilərək həmin il oktyabrın 17-də qüvvəyə minib. 1999-cu ildə isə yataq kəşf edilib.

"Şahdəniz" Bakıdan təqribən 70 kilometr cənub-şərqdə yerləşir. Burada suyun dərinliyi 50 metrdən 600 metrədək dəyişir. Yatağın kollektor dərinliyi 1000 metrdən çoxdur, uzunluğu isə 22 kilometrdir. Bu, 140 kvadratkilometrdən artıq sahəsi və ilkin hesablamalara görə, təqribən 1 trilyon kubmetr mavi yanacaq və 2 milyard barel kondensat ehtiyatı ilə dünyanın ən böyük karbohidrogen yataqlarından biridir. Belə ki, 1997-2001-ci illərdə "Şahdəniz" strukturunda qazılmış kəşfiyyat və qiymətləndirmə quyuları onun dünya səviyyəli qaz-kondensat yatağı olduğunu təsdiq edib.

Bu həmin dövr idi ki, İlham Əliyev SOCAR-da çalışırdı. (1994-2003-cü illərdə şirkətin əvvəlcə vitse-prezidenti, sonra birinci vitse-prezidenti olmuşdur). Prezidentimiz həmin vəzifələrdə işləyərkən "Şahdəniz" in kəşf edilməsində və işlənilməsində böyük rol oynamışdır. Görkəmli geoloq, akademik, SOCAR-ın birinci vitse-prezidenti Xoşbəxt Yuzifzadə " Ömrümün illəri və izləri" kitabında o günləri belə xatırlayır: "İllər ötüb keçdikcə neft və qaz sənayesinin inkişafında İlham Əliyevin xidmətləri barədə düşünəndə Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorundakı yataqlara dair müqavilələrə onun hamilik fəaliyyətinin ayrı-ayrı məqamlarını da yada salır və İlham müəllimlə söhbətlərimi xatırlayıram. Yadımdadır, "Şahdəniz" strukturunda 1998-ci ildən qazılan 1 nömrəli axtarış quyusunda işlər bir sıra texniki və texnoloji səbəblərdən dayanırdı. Bundan əvvəl Xəzərin Azərbaycan sektorunda kəşf olunmuş "Əsrəfi" və "Qarabağ" yataqlarından gözlənilən nəticə alınmamış və bu yataqlardan nisbətən az miqdarda karbohidrogen ehtiyatları aşkar edilmişdi ki, bu da respublikada bəzi mütəxəssislər arasında müəyyən söz-söhbətə, müxtəlif sayiələrin yayılmasına səbəb olmuşdu. Belə bir vaxtda cənab İlham Əliyev məni açıq söhbətə dəvət etdi. Mən ona "Şahdəniz" barəsində ge-

niş məlumat verdim. Məlumatı diqqətlə dinlədikdən, müəyyən məsələləri özü üçün dəqiqləşdirdikdən sonra və təqdim etdiyim geoloji məlumatlarla tanış olduqdan sonra o, tam inandı ki, yatağın böyük perspektivləri vardır. Həqiqətən də, "Şahdəniz"dən alınan son məlumatlar həmin söhbət zamanı söylənilən fikirlərin düzgünlüyünü təsdiq etdi".

"Şahdəniz" iki mərhələdə işlənib. Gürcüstan 2006-cı ildən Cənubi Qafqaz Boru Kəməri (CQBK) ilə, Türkiyə 2007-ci ildən Bakı-Tbilisi-Ərzurum (BTƏ) kəməri ilə "Şahdəniz-1" qazı alır. "Şahdəniz-2" isə "Cənub qaz dəhlizi"nin birinci seqmentini təşkil edir və bu mərhələ çərçivəsində çıxarılan mavi yanacaq 2018-ci ilin ortalarından TANAP-la (Trans-Anadolu Qaz Boru Kəməri) Türkiyəyə, 2020-ci ilin son gündən TAP-la (Trans-Adriatik Qaz Boru Kəməri) Avropaya nəql olunur.

"Şahdəniz" in nailiyyətləri göstərdi ki, Ulu Öndər Heydər Əliyevin yeni neft-qaz strategiyası Prezident İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilir və növbəti, daha qlobal layihələrlə təkcə Azərbaycana deyil, bir çox digər ölkələrə də fayda, xeyir-bərəkət gətirir. "Şahdəniz" in işlənməsi bütün dünyaya əyani surətdə sübut etdi ki, ölkəmiz ən mürəkkəb və nəhəng neft-qaz layihələrini də gerçəkləşdirməyə qadirdir. Başqa sözlə, İlham Əliyevin enerji siyasətinin uğurlu nəticələrindən biri olan "Şahdəniz" sanki bugünkü neft-qaz siyasətimizin rəmzinə çevrilərək ölkəmizlə, gündən-günə inkişaf edən iqtisadiyyatımızla qoşa addımlayaraq dünyadakı nüfuzumuzu daha da artırır.

2013-cü il dekabrın 17-də Bakıda, Heydər Əliyev Mərkəzində "Şahdəniz-2" üzrə yekun investisiya qərarının imzalanması mərasimində dövlətimizin başçısının dediyi sözləri xatırlayaq: "Gələcəkdə biz hasil edə biləcəyimiz qədər qaz həcmi nəzərdə tutulmuş kəmərlər vasitəsilə nəql edəcəyik. Təbii ki, "Şahdəniz-2" layihəsi enerji təhlükəsizliyi layihəsidir. Hər bir ölkənin enerji təhlükəsizliyi onun milli təhlükəsizliyindən ayrılmazdır. "Şahdəniz" layihəsinin imzalandığı 1990-cı illərdə bu belə deyildi. Bu gün isə bu, artıq reallıqdır. Enerji təhlükəsizliyinin əsas elementlərindən biri təbii qazdır. Hazırda vəziyyət belədir və zənnimcə, növbəti illərdə heç bir dəyişiklik baş verməyəcəkdir. Bu səbəbdən enerji təhlükəsizliyi və enerjinin şaxələndirilməsi Azərbaycan kimi istehsalçı ölkə, həmçinin tranzit və istehlakçı ölkələr üçün eyni dərəcədə vacibdir. Əminəm ki, biz istehsalçı, tranzit və istehlakçı ölkələrin maraqlarının düzgün balansına birlikdə nail ola biləcəyik. Hamımız üçün faydalı əməkdaşlıq formatı yaradılacaqdır".

Prezidentimiz qarşıya qoyduğu digər ali məqsədlər kimi buna da nail oldu. Zaman "Şahdəniz" in dəyərinin düşünülüyündən də qat-qat çox olduğunu göstərdi.

Azərbaycanın neft-qaz strategiyası inamla irəliyə doğru gedir. Nəticədə bu strategiyanın şah əsəri "Şahdəniz" Xəzərdə tək olmayacaq. Prezident İlham Əliyevin dediyi kimi: "Perspektivli yataqlardan çıxarılaçaq qazı həm daxili tələbatı ödəmək üçün, eyni zamanda ixrac üçün də nəzərdə tutmuşuq. Hələ ki, bizim ixrac resurs bazamız "Şahdəniz" yatağıdır. Amma yaxın gələcəkdə "Abşeron", "Şəfəq", "Asiman", "Ümid-Babək" və "Azəri-Çıraq-Günəşli"nin dərin qaz adlandırılan yataqlarından qaz hasilatı gözlənilir. Yəni çox böyük resursdur və bütün sadaladığım layihələr üzrə fəal işlər gedir".

Hələlik isə əsas qaz ixracı mənbəyimiz "Şahdəniz" dir.

*Flora SADIQLI,
"Azərbaycan"*